

מאביו אם היא תהנה את בעלה.

וכן אם נדרה: קונם שאיני נהנית לך, אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך.

כלומר, נדרה שלא תיהנה מבעלה אם היא תהנה את אביה או את אביו —

הרי זה יפר.

גמרא:

תניא: אשה הנודרת: קונם שאיני נהנית לאבא ולאביך, אם אני עושה לפיך,

רבי נתן אומר: לא יפר, משום שהנדר עדיין לא חל כל זמן שלא התקיים התנאי. ואי אפשר להפר נדרים שעדיין האשה לא נאסרה בהם בפועל.

וחכמים אומרים: יפר, כי לדעתם אפשר להפר נדרים שנדרה, אפילו כשלא חלו עדיין, והיא לא אסורה בהם.

וכן אם נדרה ואמרה: נטולה אני מן היהודים [אסורה אני בהנאה מכל היהודים] אם אני משמשתך —

רבי נתן אומר: לא יפר.

וחכמים אומרים: יפר.

ההוא גברא דאיתסר הנייתא דעלמא עליה

אי נסיב איתתא כי לא תנינא הילכתא — היה מעשה באדם שאמר: קונם עלי הנאה מכל העולם אם אשא אשה קודם שאלמד תורה.

רהיט כנפא ותובליא, ולא אמצוי למיתנא — ניסה אותו אדם ללמוד בכל כוחו, ולא עלה בידו.

אתא רב אחא בר רב הונא, ושבשיה — הטעהו, ואמר לו שלא יהא נאסר בהנאת העולם אפילו אם ישא אשה.

ואינסיב איתתא [ואכן הוא נשא אשה].

ושרקיה טינא — ולאחר שנשא אשה לקחו א-צ רב אחא בר רב הונא, וטחו בטיט כיון שאסור לו ליהנות מהעולם,⁽³⁴⁾ שהרי הוא נשא אשה קודם שלמד תורה, ואתייה לקמיה דרב חסדא [והביאו לפני רב חסדא שיתיר לו את נדרו].

והטעם שעשה כך, הוא משום שלפני נישואיו אי אפשר היה להתיר לו את נדרו, כיון שאי אפשר להתיר את הנדר קודם שהוא חל. ולכן הטעהו, כדי שישא אשה. ואז חל נדרו, והביאו לפני רב חסדא שיתיר לו את נדרו.⁽³⁵⁾

אמר רבא: מאן חכים למיעבד כי הא מילתא, אי לאו דרב אחא בר רב הונא דגברא רבה הוא [מי חכם לעשות מעשה זה אם לא אדם גדול כרב אחא בר רב הונא]!

כדי לחדד את התלמידים.

34. זהו פירוש הר"ן. אך יש ראשונים המפרשים שכיסהו בטיט כדי שלא יכירוהו רב חסדא כדי שלא יתבייש מכך שלא קיים את נדרו.

35. המהרי"ט שואל, הלא אין הנדר חל, דהרי אמרינן לעיל בפרק ג' שאם בשעת קיום התנאי לא ידע הנודר שיחול הנדר אין הנדר חל משום שזה נחשב נדרי שגגות. וכאן הרי לא ידע הנודר

אבל בשאלה, דברי הכל אין חכם מתיר כלום, אלא אם כן חל נדר. דכתיב "לא יחל דברו", ומפסוק זה נלמדת פרשת התרת נדרים. ומשמע שהתרת נדרים שייכת רק בנדרים שכבר נאמר בהם לא יחל דברו, וזה יתכן רק לאחר שהנדר כבר חל.

לימא מפייע ליה, לרב פפי מהא דתניא :

אם אדם נדר ואמר: קונם שאיני נהנה לפלוני, ואחר כך נדר שאיני נהנה למי שאשאל עליו. דהיינו, שנדר שלא יהנה מהאדם שאצלו ילך לישאל על נדרו הראשון.

נשאל (אצל חכם) על הראשון, ואחר כך נשאל על השני.

אם רוצה אותו אדם להתיר את נדרו, צריך הוא להתיר את שני הנדרים. כיון שאם לא יתיר את הנדר השני אז בכך שנשאל על

דקמבר, דכי היכי דפליגי רבנן ורבי נתן בהפרה, אם אפשר להפר את הנדר קודם שחל, הכי נמי פליגי בשאלה אם אפשר להתיר את הנדר קודם שחל.

ולכן הטעהו רב אחא לאותו אדם שישא אשה כדי שיוכל להתיר לו את נדרו. כי אילו לא היה נושא אשה, לא היה יכול להתיר לו את נדרו לפי רבי נתן, שהרי הנדר עדיין לא חל.

ורב פפי⁽³⁶⁾ אמר: מחלוקת בהפרה, דרבי נתן סבר, אין הבעל מיפר אלא אם כן חל נדר, דכתיב "והפרה הלבנה". ומהא משמע שאין אפשרות להפר אלא לאחר שחל הנדר.⁽³⁷⁾

ורבנן סברי, בעל מיפר אף על פי שלא חל נדר, דכתיב "מפר מחשבות ערומים", ומכך שכתוב לשון הפרה על מחשבה, משמע שתיתכן הפרה אפילו על דבר שעדיין איננו חל.

אפשר להתיר את הנדר לפני שחל, ולכן חשש רב אחא בר רב הונא לדעה זו. ואילו רב פפי אומר שלפי האמת אין מחלוקת כלל בדבר זה בין רבנן לרבי נתן. אלא לכולי עלמא אי אפשר להתיר את הנדר לפני שחל. ולפי זה רב אחא בר רב הונא עשה לפי כולי עלמא.

37. הראשונים מפרשים שאין משמעות מעצם הפסוק אלא זהו סימן בעלמא, ש"והפרה" זה כעין "והפרה", ו"הלבנה" זה לשון "בנין", ועל כן מפרשים שאי אפשר להפר עד שיהא הנדר כעין בנין שהרי כתוב שכל הנודר ומקיימו כאילו בנה במה.

ויש מהראשונים שגורסים: דכתיב והפר את נדרה אשר עליה - ומשמעות הפסוק הוא שיפר

בשעת נישואיו שיחול הנדר, שהרי רב אחא בר רב הונא הטעהו, ואם כן מדוע חל הנדר?

ומתרץ הקהילות יעקב שבעובדה דנן לא אמר הנודר קונם הנאת עולם עלי אם "אעשה מעשה נישואין" קודם שאלמד תורה, אלא אמר קונם הנאת עולם עלי "אם אהיה נשוי" קודם שאלמד תורה, ואם כן אפילו שבשעת נישואין לא ידע הנודר שהנישואין יביאו אותו לידי איסור בכל זאת כאשר נודע לו הרי הוא נאסר כיון שבכל שעה שהוא נשוי התנאי מתקיים וחל הנדר.

36. הר"ן מפרש שרבא ורב פפי אינם חולקים אלא שרבא למד זאת מהמעשה של רב אחא בר רב הונא ועל כן אמר שאין להביא ראיה ממעשה זה אלא לכל הפחות שישנה דעה שסוברת שאי

והוסיף ואמר: הריני נזיר לכשאשאל עליו. כלומר: אם אשאל על הנדר הראשון, אהיה נזיר, הרי זה,

נשאל על נדרו, ואחר כך נשאל על נזרו.

אם רוצה הוא להתיר את נדרו, צריך הוא גם להתיר את נזירותו. כיון שאם לא יתיר את נזירותו הרי מיד בשעה שיותר הנדר, הוא יהיה נזיר.

ומוכיחה הגמרא מברייתא זו:

ואי אמרת, נשאל [שאפשר לישאל] אף על פי שלא חל נדר, אם כן ואמאי, — מדוע צריך לישאל קודם על הנדר ואחר כך על הנזירות?

הלא אי בעי, על נדרו איתשיל ברישא, ואי בעי על נזרו איתשיל ברישא — יכול האדם לישאל על הנזירות עוד לפני שנשאל על הנדר. כי לדבריך, אפילו שהנזירות עדיין לא חלה כל זמן שלא הותר הנדר, בכל זאת הרי אפשר להתיר נדרים עוד לפני שהם חלים בפועל.

ויש ראייה מכאן לדברי רב פפי שאי אפשר להתיר נדרים לפני שהם חלים, ולכן צריך האדם להתיר קודם את הנדר, ואז חלה הנזירות, ורק אז יכול הוא להתיר את הנזירות.

ודחינן:

רבי נתן היא — אין להביא ראייה מכאן לדברי רב פפי, אלא אפשר לומר שרבנן ורבי נתן נחלקו אף לענין התרת חכם, ורבנן

הראשון הוא עובר על נדרו, שהרי הוא נהנה מהאדם שהתיר לו את נדרו.

ומוכיחה הגמרא מברייתא זו:

ואי אמרת, נשאל [שאפשר לישאל] אף על פי שלא חל נדר, אם כן מדוע צריך האדם לישאל קודם על נדרו הראשון, ואחר כך על נדרו השני, הלא אי בעי, על האי ניתשיל ברישא. ואי בעי, על האי ניתשיל ברישא — יכול הוא לישאל על נדרו השני לפני הנדר הראשון. כי אף על פי שהנדר השני עדיין לא חל כל זמן שלא נשאל על הראשון, בכל זאת הרי אפשר לישאל על הנדר עוד לפני שהוא חל בפועל.

ויש ראייה מכאן שאי אפשר לישאל על נדר לפני שהוא חל, ולכן צריך האדם לישאל קודם על הראשון, ואז חל הנדר השני, ואז צריך הוא לישאל על השני.

ודוחה הגמרא את הראיה:

ומי ידע אי האי קמא, אי האי בתרא — וכי מנין אתה אומר שכונת התנא "ראשון ושני" היינו הנדר הראשון והנדר השני?

והלא אפשר לומר שכונת התנא "ראשון ושני" היינו הראשון שהוא בא להתיר, והשני שהוא בא להתיר. ועיקר כונת התנא היא לומר שצריך להתיר את שני הנדרים, ואין הבדל איזה נדר הוא מתיר קודם.

אלא לימא מסייע ליה — ומביאה הגמרא ראייה אחרת לדברי רב פפי:

אדם שאמר: **קונם שאיני נהנה לפלוני,**

את הנדר אשר כבר עליה ולא נדר שעדיין לא חל בפועל.

אמאי — מדוע צריך האדם לישאל קודם על נדרו הראשון ואחר כך על נדרו השני?

הלא אי בעי, על האי ניתשיל ברישא. ואי בעי, על האי ניתשיל ברישא.

הלא יכול האדם לישאל על נדרו השני לפני הנדר הראשון, ואפילו כאשר הנדר השני עדיין לא חל [היות שהנדר הראשון עדיין לא הותר], שהרי לפי דברי רבינא, אפשר לישאל על הנדר עוד לפני שהוא חל בפועל? ומתריצין:

מי יודע הי ראשון והי שני?

מנין לך שכונת התנא "ראשון ושני" היינו הנדר הראשון שנדר והנדר השני שנדר? והלא אפשר לומר שכונת התנא "ראשון ושני" היינו הנדר הראשון שהוא בא להתיר, והנדר השני שהוא בא להתיר, ועיקר כונת התנא היא לומר שצריך להתיר את שני הנדרים, ואין הבדל איזה נדר הוא מתיר קודם.

מיתיבי — ומקשינן: עוד מבריייתא:

אדם שאמר: קונם שאיני נהנה. והוסיף ואמר: חריני נזיר לכשאשאל עליו. אם אשאל על הנדר הראשון אהיה נזיר. הרי זה, נשאל על נדרו, ואחר כך נשאל על נדרו.

כלומר: אם רוצה הוא להתיר את נדרו צריך

סוברים בין בהפרה בין בהתרת חכם שאפשר להפר ולהתיר נדרים עוד לפני שהם חלים, ובריייתא זו היא כדעת רבי נתן.

אמר רבינא: אמר לי מרימר, הכי אמר אבוך משמיה דרב פפי:

מחלוקת של רבנן ורבי נתן היא רק בהפרה.

אבל בשאלה, דברי הכל מפר (כלומר: לכולי עלמא יכול החכם להתיר את הנדר) ואף על פי שלא חל נדר. דכתיב "לא יחל דברו", למימרא דלא הוה ביה מעשה. (38) — שמשמעות הפסוק היא שאפשר להתיר את הנדר אפילו כאשר הנדר עדיין בגדר דברים בעלמא. דהיינו, שעדיין הנדר לא נעשה בפועל.

ב-צ מיתיבי — ומקשינן על כך מבריייתא:

האומר: קונם שאיני נהנה לפלוני, ואחר כך נדר שאיני נהנה למי שאשאל עליו. דהיינו, נדר שלא יהנה מהאדם שאצלו ילך לישאל על נדרו הראשון —

נשאל אצל חכם על הראשון, ואחר כך נשאל על השני.

אם רוצה אותו אדם להתיר את נדרו, צריך הוא להתיר את שני הנדרים, כיון שאם לא יתיר על הנדר השני, אז בכך שנשאל על הראשון הוא עובר על נדרו השני, שהרי הוא נהנה מהאדם שהתיר לו את נדרו.

ומקשה הגמרא מדברי ברייתא זו על רבינא:

38. זהו פירוש הר"ן. אך המפרש מבאר שאין כונת הגמרא לפרש את משמעות הפסוק, אלא כונת הגמרא היא כך:

למימרא, דלא הוה ביה מעשה כלומר: נמצא לפי

דברי רבינא, שרב אחא בר רב הונא לא היה צריך להטעות את אותו אדם שישא אשה אלא